

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

Члени організаційного комітету:

Марічереда Валерія Геннадіївна — д. мед. н., професор, перший проректор; **Бурячківський Едуард Станіславович** — к. мед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи; **Борщ Вікторія Ігорівна** — д. е. н., доцент, проректор з перспективного розвитку; **Кусик Наталія Львівна** — к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчально-методичного відділу; **Анненкова Ірина Петрівна** — д. пед. н., доцент, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчального відділу; **Усиченко Катерина Миколаївна** — к. мед. н., доцент, доцент кафедри інфекційних хвороб, в. о. начальника сектору забезпечення якості освіти; **Годлевський Леонід Семенович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри фізіології та біофізики; **Опря Євген Васильович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії; **Ханжи Володимир Борисович** — д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, голова комісії з питань академічної доброчесності, етики та взаємин; **Сікорська Ольга Олександрівна** — к. філол. н., доцент, завідувачка кафедри суспільних наук, голова комісії з функціонування державної мови

Рекомендовано до друку

Вченою радою Одеського національного медичного університету

МОЗ України

(Протокол № 8 від 24.04.2024 р.)

О-72 **Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти : матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року)** [Електронне видання] / за ред. проф. В. Г. Марічереда. — Одеса : ОНМедУ, 2024. — 208 с.

ISBN 978-966-443-129-0

У збірнику подано матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти» (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року). Мета науково-педагогічного підвищення кваліфікації — сприяння засвоєнню та удосконаленню практичних умінь і навичок з інноваційних технологій, форм, методів, засобів навчання та застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання.

УДК 618.5-089.888.61-085.33

ПИТАННЯ КОМУНІКАЦІЇ В МЕДИЧНИХ КОМАНДАХ: РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРА

Йовенко І. О.

к. мед. н., доцент,
доцент кафедри анестезіології, інтенсивної терапії
і медицини невідкладних станів

Гавриченко Д. Г.

д. н. з держ. упр., професор,
професор кафедри анестезіології, інтенсивної терапії
і медицини невідкладних станів

Одеський національний медичний університет

Людський фактор (ЛФ) визначає взаємозв'язок між людьми, обладнанням і робочим середовищем. Саме тому ЛФ має великий вплив на ефективність і безпеку медичної практики. Складовими ЛФ є нетехнічні навички (НТН):

- 1) когнітивні (усвідомлення ситуації, прийняття рішень);
- 2) міжособистісні (комунікація, робота в команді, лідерство) ;
- 3) особистісні (персональні) (управління стресом, подолання втоми).

Також НТН включають емпатію та стійкість до стресу. Дефіцит НТН може бути причиною медичних помилок і критичних інцидентів, які можуть призвести до шкоди пацієнту й іншим учасникам процесу надання медичної допомоги [1, с. 151–153].

Усвідомлення ситуації означає розуміння впливу елементів навколишнього середовища. Основними компонентами усвідомлення ситуації є:

- 1) сприйняття (активний процес збору даних та інформації шляхом спостереження за навколишнім середовищем і моніторингу всіх джерел);
- 2) розуміння (поєднання даних зі знаннями та досвідом, інтерпретація інформації, зібраної з навколишнього середовища, для ідентифікації збігу або невідповідності між ситуацією та очікуваним станом);
- 3) проєктування (передбачення майбутніх подій). Усвідомлення ситуації дуже важливе для подальшого прийняття рішень, командної роботи та управління завданнями.

Прийняття рішень — це процес вибору напряму дій, який буває інтуїтивним і аналітичним.

Інтуїтивний стиль прийняття рішень — це здатність приймати швидкі рішення, коли час для цього обмежений, на основі попереднього досвіду.

Аналітичний стиль прийняття рішень відбувається повільно, систематично та логічно і, як правило, є більш надійним. Він передбачає подальший аналіз переваг і недоліків для кожного варіанта.

У небезпечних для життя випадках, що притаманно багатьом ситуаціям в умовах відділення інтенсивної терапії (ВІТ), когнітивні стратегії можуть включати особисту рефлексію в кожній конкретній клінічній ситуації та потребують уваги до потенційних когнітивних помилок.

Комунікація — обмін інформацією між людьми за допомогою вербального та невербального спілкування [2, с. 1257–1267].

Невербальне спілкування може включати знаки, символи, жести, мову тіла та міміку. Воно може доповнювати, повторювати, посилювати, замінювати, регулювати або навіть суперечити вербальній комунікації.

Ефективне спілкування між членами команди — один із найважливіших факторів у наданні високоякісної медичної допомоги. Помилки спілкування спричиняють близько 65 % інцидентів у лікарнях.

Розповсюджені проблеми комунікації: неточне кодування повідомлення; невірне декодування отриманої інформації; неправильний час передачі інформації; передача інформації не тій людині. Більшість помилок виникає під час передачі пацієнтів між медичними працівниками, а ефективна комунікація покращує продуктивність.

Командна робота лікарів, середнього та молодшого медперсоналу, фармацевтів, реабілітологів, дієтологів, соціальних працівників та інших фахівців має задовольняти різноманітні потреби пацієнтів і їхніх сімей. Успіх командної роботи забезпечує якість та безпеку надання медичної допомоги і включає: 1) спільні цілі, 2) чіткі ролі, 3) ефективну комунікацію, 4) вимірювання процесів та результатів, 5) ефективне лідерство. Якість командної роботи корелює з якістю та безпекою надання медичної допомоги [3, с. 698–712].

Лідерство — це здатність керувати командою. Характеристики і навички лідера включають чесність, впевненість, відданість і креативність, здатність делегувати повноваження, надихати й ефективно спілкуватися.

Лідер повинен віддати перевагу цілям команди над цілями окремих учасників, а також мотивувати членів команди та створювати по-

зитивне середовище. Роль лідера полягає в утриманні загальної картини та контролі ситуації. Керівник не може дозволити собі зайнятися будь-яким конкретним завданням, яке звужує його увагу; лідер розставляє пріоритети у будь-який момент.

Стрес, пов'язаний з роботою, — це реакція людей на вимоги, що не відповідають їхнім знанням і здібностям, яка заважає справлятися з виконанням завдань. Можливі причини такого стресу в медицині: довгий робочий день, надмірне робоче навантаження, справи зі смертю та вмиранням, міжособистісні конфлікти з іншим персоналом, несправедлива практика управління та відсутність підтримки і мотивації з боку керівництва.

Ефективні заходи для запобігання стресу на роботі та підвищення задоволеності працівників роботою є надзвичайно важливими. Навчання з управління стресом може зменшити ступінь та інтенсивність поточних стресових реакцій, а також допомогти розвинути навички запобігання додатковим, шкідливим стресовим реакціям. Робота з високим рівнем стресу не буде проблемою, якщо рівень стресу не перевищить наші механізми подолання цього стресу.

Втома може призвести до провалів пам'яті, затримки в мисленні, скорочення часу реакції, втрати уваги, нездатності залишатися зосередженим, неефективного спілкування, дратівливості та відсутності мотивації медичних працівників і має тісний зв'язок зі зниженням продуктивності та несприятливими подіями.

Щоб зменшити виникнення та вплив втоми у медичних працівників рекомендують розглянути питання про запрошення працівників до участі у створенні графіків роботи, прийняти план управління втомою, навчати персонал важливості сну та гігієні сну, а також розглядають втому як потенційну причину під час аналізу несприятливих подій.

Емпатія полягає в здатності розуміти та розділяти почуття іншого, що значно зміцнює довіру пацієнтів, заспокоює тривогу та може покращити стан здоров'я. Вираз емпатії дуже ефективний і потужний; це зміцнює довіру пацієнтів, заспокоює тривогу та може покращити стан здоров'я. Співчуття до колег також є ключовою навичкою на робочому місці, яка допомагає у вирішенні конфліктів і створенні більш продуктивних команд.

Стійкість — це адаптація до несприятливих подій, травм, загроз та інших джерел стресу. Це важливий навик у ВІТ, оскільки він відіграє важливу роль у здатності протистояти як повсякденним стресам

на роботі, так і серйозним інцидентам, не зазнаючи психологічної шкоди. Низька стійкість пов'язана з вигоранням, низьким рівнем задоволення, сильним вторинним травматичним стресом і більш частим використанням дезадаптивних механізмів подолання, включаючи самозвинувачення, поведінкові розлади і вживання психоактивних речовин.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що відсутність НТН пов'язана з низькою ефективністю та фатальними помилками в медичній практиці. Навчання НТН допомагає мультидисциплінарним командам у вирішенні проблем ЛФ, наданні високоякісної медичної допомоги та створенні продуктивних умов праці.

Література

1. Nacul F. E., Torre V. D. Human Factors in Critical Care Medicine. *ICU Management & Practice*. 2020. № 20 (2). P. 151–153.
2. Vermeir P., Vandijck D., Degroote S. Communication in healthcare: a narrative review of the literature and practical recommendations. *Int J Clin Pract*. 2015. № 69. P. 1257–1267.
3. Scott P., Thomson P., Shepherd A. Families of patients in ICU: A Scoping review of their needs and satisfaction with care. *Nurs Open*. 2019. № 6 (3). P. 698–712.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Караконстантин Д. Ф.

асистент кафедри симуляційних медичних технологій

Одеський національний медичний університет

Світовий досвід свідчить, що інтеграція симуляційного навчання в освіту підвищує рівень знань здобувачів освіти у різних галузях. Ось кілька основних способів, якими симуляційне навчання сприяє покращенню результатів навчання.

Експериментальне навчання: симуляційне навчання забезпечує практичний, захоплюючий досвід навчання. Здобувачі беруть активну участь у реалістичних сценаріях, що допомагає їм застосовувати теоретичні знання в контрольованому середовищі. Цей підхід до навчан-

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ХІРУРГІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО ЧАСУ Запорожченко Б. С., Качанов В. М. <i>Одеський національний медичний університет</i>	72
ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗМІН У СУЧАСНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ Зачеславський О. М., Рачок І. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	74
ПИТАННЯ КОМУНІКАЦІЇ В МЕДИЧНИХ КОМАНДАХ: РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРА Йовенко І. О., Гавриченко Д. Г. <i>Одеський національний медичний університет</i>	77
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Караконстантин Д. Ф. <i>Одеський національний медичний університет</i>	80
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ Каштальян М. А., Білаш О. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	82
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ХІРУРГІЇ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ Квасневський Є. А., Квасневський О. А. <i>Одеський національний медичний університет</i>	86
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ НАУКОВО ОБҐРУНТОВАНИХ НОРМ ПРАЦІ Кисільов В. О., Грубник В. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	88